

Očkování proti žluté zimnici

MUDr. Dagmar Horáková, Ph.D.^{1,2}, MUDr. Jana Vlčková^{1,2}

¹Ústav preventivního lékařství LF UP Olomouc

²Centrum očkování a cestovní medicíny FN Olomouc

Žlutá zimnice je akutní horečnaté onemocnění virové etiologie, které se endemicky vyskytuje ve Střední Americe, v rovníkových oblastech Jižní Ameriky a Afriky. Jedinou specifickou prevencí tohoto onemocnění je očkování. Očkuje se živou lyofilizovanou vakcínou. Očkování je povinné pro cestovatele do většiny endemických oblastí. Očkování provádí pouze specializovaná a ministerstvem zdravotnictví schválená centra očkování a cestovní medicíny, která vystavují očkovací průkaz a Mezinárodní osvědčení o očkování nebo profylaxi se záznamem o provedeném povinném očkování.

Klíčová slova: žlutá zimnice, očkování, vakcína, mezinárodní očkovací průkaz.

Vaccination against yellow fever

Yellow fever is an acute feverish disease of viral etiology with endemic occurrence in Central America and in the equatorial areas of South America and Africa. The only specific prevention of this disease is vaccination. It is a live-virus lyophilized vaccine. The vaccination is compulsory for travellers to the above mentioned areas. The yellow fever vaccine is given only at specialized and by the Ministry of Health approved vaccination centres and the centres of travel medicine. These centres issue the certificate of vaccination and International certificate of vaccination or prophylaxis with the record of given „required“ vaccination.

Key words: yellow fever, vaccination, vaccine, International certificate of vaccination or prophylaxis.

Med. Pro Praxi 2010; 7(11): 406–407

Žlutá zimnice je akutní horečnaté onemocnění virové etiologie. Onemocnění se endemicky vyskytuje ve Střední Americe, v rovníkových oblastech Jižní Ameriky a Afriky (obrázek 1). V Evropě ani tropických oblastech Asie se tato nemoc nevyskytuje. Původcem onemocnění je virus žluté zimnice, patřící mezi flaviviry. Je to RNA virus, citlivý na světlo, teplo, UV záření a dezinfekční prostředky včetně alkoholu. Popisují se dvě formy onemocnění – džunglová a městská. Častější džunglovou formou nemoci onemocní lidé v endemických oblastech především v období dešťů (leden–březen), pracující nebo pobývající v deštím pralese. Výskytu této formy u lidí předchází hromadné vymírání opic, které jsou zdrojem nákazy a které reagují na minimální infekční dávku. Výskyt městské formy onemocnění není závislý na období dešťů a je dnes již vzácný z důvodu vysoké proočkovanosti městské populace (1).

K přenosu infekce na člověka dochází sáním krve infikovaným komárem, virus přenáší pouze samičky komára. Přenašeči jsou ve Střední a Jižní Americe komáři rodu *Haemagogus*, v Africe *Aedes*, kteří hojně parazitují na opicích. Inkubační doba nákazy kolísá v rozmezí 3 až 6 dnů. Žlutá zimnice je onemocnění s velkou klinickou variabilitou od forem subklinických až po polysystémové selhání organismu. Smrtnost se pohybuje okolo 5 % u osob trvale žijících v endemických oblastech až po 50 % u jedinců z neendemických oblastí.

Rozlišují se dvě klinická stadia nemoci. První stadium, označované jako červené, s vysokou horečkou, únavností, bolestmi hlavy, svalů, kloubů, zvracením, překrvením sliznic úst a spojivek a zvětšením jater, trvá 2 až 3 dny. Druhé stadium nastupuje po krátké úlevě, přechodném poklesu teploty a bradykardii. Dochází ke krvácení do trávicího traktu, dutiny ústní, kůže s rozvojem příznaků poškození jater a ikterem, označované jako žluté stadium. Při progresi onemocnění bývá delirium, agitovanost, křeče, známky intravaskulární koagulace a anurie. Příčinou úmrtí bývá selhání funkcí jater nebo ledvin, ale i hemoragická diatéza. Léčba je pouze symptomatická.

Za pravlast žluté zimnice je považován africký kontinent, odkud bylo onemocnění za-

vlečeno převážně loděmi s otroky i jinam. Velké epidemie byly vždy hlášeny jen z Afriky – Súdán, Etiopie, Gabun, Keňa, nejvyšší počty z Nigérie. Vzhledem k tomu, že jsou hlášena pouze typicky probíhající onemocnění, dá se předpokládat, že skutečný výskyt v Africe je velmi vysoký a je Světovou zdravotnickou organizací odhadován na milion případů ročně (2).

Jedinou specifickou a účinnou prevencí tohoto onemocnění je očkování. Očkování proti žluté zimnici je podle mezinárodních zdravotních předpisů jediným povinným očkováním do zemí, jejichž seznam je každoročně aktualizován Světovou zdravotnickou organizací. Z afrických zemí, které vyžadují očkování povinně pro všechny cestovatele, to jsou Angola, Benin, Kamerun, Kongo, Gabon, Libérie, Mali, Niger,

Obrázek 1. Endemické oblasti výskytu žluté zimnice dle Center for Disease and Prevention

